

**Бойко Г. А.**  
**Київський національний лінгвістичний університет**  
**Науковий керівник: Ніколаєва С. Ю., професор,**  
**завідувач кафедри методики викладання іноземних мов й**  
**інформаційно-комунікаційних технологій**

## **ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

В сучасних умовах існує об'єктивна необхідність володіння англійською мовою професійного спрямування для представлення своєї продукції на міжнародних виставках, тому **актуальним** стає формування професійно орієнтованого монологічного мовлення для майбутніх фахівців з харчових технологій та інженерії.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Психологічні особливості монологічного мовлення досліджують Н. Ф. Бориско, О. І. Вишневський, Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, С. Е. Кіржнер, Н. Л. Драб; М. В. Ляховицький, А. А. Миролубов; Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, Г. В. Рогова; В. Л. Скалкін, І. А. Федорова. Але психологічні особливості монологічного мовлення фахівців з харчових технологій та інженерії вивчені недостатньо.

**Основні результати дослідження.** На думку більшості дослідників, основними психологічними характеристиками монологічного мовлення є вмотивованість, зверненість, односпрямованість, зв'язність в психологічному аспекті [6, с. 37], інтенціональність (відповідність комунікативним намірам), інформативність, тематичність, контекстуальність, ситуативність, модальність, відносна безперервність, плановість, послідовність, логічність [1, с. 29-31; 2, с. 57-59; 3, с. 344; 5, с. 13-14]. Ці психологічні характеристики вимагають від студентів відповідних вмінь.

Монологічному мовленню, як і будь-якому усному висловлюванню, властива вмотивованість, тобто зумовленість потребам навчальної і професійної діяльності студентів [2, с. 57] - майбутніх фахівців харчової технології та інженерії. Вмотивованість передбачає вміння чітко визначати свою мовленнєву задачу (повідомити, змінити поняття тощо) [4].

Монологу завжди притаманна зверненість або адресованість [6]. Зверненість або адресованість потребує вміння адресувати мовлення конкретному співрозмовнику, додержуючись правил етикету спілкування в професійній сфері [4, с. 42].

Односпрямованість професійно орієнтованого монологічного мовлення (ПОМП) полягає у вмінні студентів адресувати мовлення конкретному слухачу або аудиторії, додержуватись правил етикету спілкуванні та не розраховувати на відповідну реакцію у вигляді мовлення вголос [4].

Зв'язність монологічного мовлення Н. К. Складенко розглядає в двох аспектах - психологічному та лінгвістичному. Під психологічною зв'язністю слідом за дослідницею розуміємо зв'язність думки, відображену в композиційно-смыслову єдність тексту як результату говоріння [6, с. 37]. Ця риса монологу вимагає від мовця сформованості вмінь послідовно викладати думки, розкриваючи смислові компоненти повідомлення (вступ, основна частина, висновки) [4, с. 43-44].

Під інтенціональністю слідом за Н. Ф. Бориско маємо на увазі наявність і реалізація в тексті комунікативного наміру [1, с. 29], а під модальністю - суб'єктивно-оціночне відношення [1, с. 30], коли мовець виражає своє ставлення до змісту висловлювання [2, с.58].

Тематичність монологу розуміємо як його співвіднесеність з темою висловлювання [3, с. 344]. Тематична зумовленість як психологічна характеристика ПОММ ґрунтується на вміннях вести монолог відповідно до запропонованої теми та оптимально використовувати

вивчений матеріал теми, свідомо здійснюючи перенесення набутих знань, навичок і вмінь на нову ситуацію [4].

Монолог продукується в конкретній комунікативній ситуації [1, с. 29], стимулюється нею, але при цьому він є відносно самостійним і створює своє власне середовище - контекст, тому однією з характерних рис монологу є контекстуальність [2, с. 59; 3, с. 344].

До характерних рис монологу відносять можливість планування висловлювання [2, с. 59]. Плановість ПОММ зумовлено сформованістю вмінь визначати задум майбутнього висловлювання та намічати головне судження і віхи, що його розкривають [4]. Погоджуємось з думкою О. Б. Тарнопольського, що мовлення, зовсім непідготовленого змістовно і тематично, фактично не існує [7, с. 15].

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Таким чином, психологічними характеристиками ПОММ фахівців з харчових технологій та інженерії є вмотивованість, зверненість, односпрямованість, зв'язність, інтенціональність, інформативність, тематичність, відносна безперервність, плановість, послідовність, логічність. Важливість урахування цих психологічних характеристик ПОММ пояснюється необхідністю для фахівців з харчових технологій та інженерії логічно і зв'язно викладати свої думки з приводу професійних питань, реалізуючи комунікативний намір, будувати своє монологічне висловлювання на основі теми та адресувати мовлення конкретному співрозмовнику. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в аналізі лінгвістичних особливостей ПОММ майбутніх фахівців з харчових технологій та інженерії та розробці вправ для формування відповідних вмінь.

### Література:

1. Бориско Н. Ф. Обучение устной монологической речи с использованием видеофонограммы в интенсивном курсе на начальном этапе языкового вуза (на материале немецкого языка): дисс. ... канд. пед. наук 13.00.02 / Н. Ф. Бориско. – К., 1987. – 185 с.
2. Вишневський О. І. Довідник учителя іноземної мови / О. І. Вишневський. – К. : Рад. школа, 1982. – 152 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Є. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Молокович О. О. Тестовий контроль рівня володіння говорінням англійською мовою як другою іноземною у студентів II курсу мовного факультету : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ольга Олексіївна Молокович. – К., 2001. – 243 с.
5. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале англ. яз.) : Пособие для учителей / В. Л. Скалкин. – К. : Радянська школа, 1983. – 117 с.
6. Склярєнко Н. К., Обучение речевой деятельности на английском языке в школе / Н. К. Склярєнко, Е. И. Онищенко, С. Л. Захарова. – К. : Рад. школа, 1988. – 150 с.
7. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : Навчальний посібник / О. Б. Тарнопольський. – К. : Фірма «ІНКІОС», 2006. – 248 с.

